

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Gyermekközpontú igazságszolgáltatás Magyarországon

Szerző:

dr. Tormási-Almási Tímea

Szeged, 2021. január 17.

I. Bevezetés

Gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be.¹ A gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.² Joga van ahhoz, hogy érzelmileg kiegyensúlyozott felnőtté váljon. A gyermek neveléséért, személyiségfejlődése érzelmi alapjainak lerakásáért, biztonságérzetének megteremtéséért a szülő a felelős. Dr. Vekerdy Tamás szerint az érzelmi biztonság a legfontosabb a gyerek személyiségfejlődésében. E nélkül nincs egészséges fejlődés. Aki érzelmi biztonságban, testi-lelki jólétben, ölelő melegségben nőhet fel, az nem csak gyerekként, de később felnőtt korba érve is sokkal eredményesebben tudja megoldani és kiegyensúlyozottabban tudja átvészelni az élet nehézségeit.³ Azonban nem minden gyermek ilyen szerencsés. Vannak, akik már gyermekkorukban megtapasztalják a felnőttek komoly, olykor barátságtalan és egyáltalán nem gyermeki világát.

A gyermekek egy része számos úton kapcsolatba kerülhet a bírósági vagy bíróságon kívüli eljárásokkal: ha a szülei elválnak, vagy a szülői felügyeleti jogban nem tudnak megegyezni, ha bűncselekményt követnek el, ha bűncselekmény áldozatává, vagy tanújává válnak, illetve ha menedéket kérnek.⁴ A klasszikus értelemben vett igazságszolgáltatás fogalmi elemei között a barátságos jellemzőt nem találjuk. Bírósági dolgozóként nap, mint nap belépünk az igazságszolgáltatás helyszínéül szolgáló robosztus, impozáns épületbe, bemegyünk a rideg tárgyalótermekbe. Megszoktuk a talárban közlekedő bírákat, ügyészeket, jogi képviselőket, az épület előtt álló, villogó rendőrautókat, az egyenruhába öltözött rendőrök jelenlétét és a vezetőszáron, rabruhában érkező vádlottakat. Számunkra ez hétköznapi látvány, hiszen ez a munkánk, ebben a környezetben dolgozunk. Egy gyermek számára azonban a „bírósági” világ idegen és ijesztő lehet. Az igazságszolgáltatásnak nem feladata a barátságos hangulat megteremtése, de amennyiben egy gyermek kényszerül a rendszerbe, kötelessége a gyermek érdekeit szem előtt tartva „másképp” bánni vele legyen az sértett, tanú, vagy éppen terhelt. A gyermekek jogok alanyai, ezért fontos, hogy az eljárások gyermekbaráttá váljanak, így a lehető legnagyobb támogatást nyújthassák számukra, ha jogaik védelme érdekében arra

---

¹ Egyesült Nemzetek Szervezetének A gyermekek jogairól szóló, New Yorkban 1989. november 20-án kelt Egyezményének 1. cikke, <https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/ENSZ-egyezm%C3%A9ny-a-gyermekek-jogair%C3%B3l.pdf>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

² Magyarország Alaptörvénye XVI. cikk

³ Vekerdy Tamás: Érzelmi biztonság, Kulcslyuk Kiadó, 2011., Utószó

⁴ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010-ben megszövegezett iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról 45. o., <https://rm.coe.int/16806a4541> Letöltés dátuma: 2021. január 17.

kényszerülnek, hogy bírósági, vagy bíróságon kívüli eljárást vegyenek igénybe.⁵ Gyermekbarát igazságszolgáltatás lényege, hogy az igazságszolgáltatás gyermekközpontú legyen, mely megvédi a gyermekeket a nehézségektől, helyet, és véleményalkotási lehetőséget biztosít számukra, kellően mérlegeli és helyesen értelmezi szavaikat anélkül, hogy veszélyeztetné az igazságszolgáltatás megbízhatóságát. Figyelemmel van az életkorukra, a szükségleteikre, egyénre szabott megközelítést biztosít a gyermek megőrzése nélkül. A gyermekbarát igazságszolgáltatás fontos eleme a szakmaiság mellett elkötelezett felelős rendszer, mely biztosítja a helyes igazságszolgáltatást, és bizalmat ébreszt az eljárásban résztvevő felek és szereplők között.⁶

Dolgozatomban a magyar büntető igazságszolgáltatás gyermekbarát oldalának bemutatására vállalkozom, egy kis nemzetközi, illetve történeti kitekintéssel. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy a magyar büntető igazságszolgáltatás mennyiben felel meg a nemzetközi elvárásoknak.

II. A kiskorúak a büntető igazságszolgáltatásban

A jogtudomány megkülönbözteti a kiskorú, a gyermekkorú és a fiatalkorú fogalmát. Kiskorú az a személy, aki még nem töltötte be a 18. életévét.⁷ Ezt a meghatározást a Polgári Törvénykönyv definiálja és használja. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) két csoportot különböztet meg, ismeri a gyermekkorú illetve a fiatalkorú fogalmát. Fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem.⁸ Gyermekkorú, a tizennégy év alatti személy.⁹ A büntethetőség korhatára a tizennegyedik életév azzal, hogy a Btk. a gyermekkorú bűnelkövetők büntetlenségét hat bűncselekmény esetén feloldja, és büntethetőség korhatárát a 12. életév betöltéséhez köti, amennyiben a gyermek az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.¹⁰

---

⁵ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010-ben megszövegezett iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról 45. o., <https://rm.coe.int/16806a4541> Letöltés dátuma: 2021. január 17.

⁶ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010-ben megszövegezett iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról, Maud de Boer Buquicchio Európa Tanács főtitkár helyettes: Előszó 9. o., <https://rm.coe.int/16806a4541>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

⁷ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 2:10. § [A kiskorúság] (1) bekezdés, <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1300005.TV/ts/20210101/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

⁸ Btk. 105. §

⁹ Btk. 16. §

¹⁰ Karsai Krisztina (szerk.): Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez a 16. §-ához. Lásd továbbá: A Btk. 16.§-át, mely szerint nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor a tizennegyedik életévét nem töltötte be, kivéve az emberölés [160. § (1)-(2) bekezdés], az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §), a testi sértés [164. § (8) bekezdés], a terrorcselekmény [314. § (1)-(4) bekezdés], a rablás [365. § (1)-(4) bekezdés] és a kifosztás [366. § (2)-(3) bekezdés] elkövetőjét, ha a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a bűncselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

A kiskorúak részt vehetnek a büntetőeljárásban, mint terhelt, tanú, illetve sértett. A gyermekkorú, és a fiatalkorú büntetőjogi fogalom, a tizennyolc év alatti elkövetők életkor szerinti kategorizálására alkalmas. Amennyiben egy gyermek a büntetőeljárásban sértettként, vagy tanúként vesz részt a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) különleges bánásmódot igénylő személynek nevezi.¹¹ A gyermekbarát igazságszolgáltatás megvédi a gyermekeket függetlenül attól, hogy a kiskorú melyik eljárásjogi pozícióba kényszerült.

III. Fiatalkorúakra vonatkozó általános szabályok, nemzetközi jogforrások

Az európai, fiatalkorúakra vonatkozó büntető igazságszolgáltatási rendszernek több elvi követelménynek meg kell felelni. Négy alapelv hatja át az igazságszolgáltatást: a minimális beavatkozás követelménye, amely szerint elsőbbséget kell kapjanak a diverziós, a büntetőeljárás teljes lefolytatásától, főként a bírói eljárástól eltekintő (elterelő) megoldások. Fontos kritérium a felnőtt korúakhoz képest a „más elbánás/bánásmód”, „a büntetés helyett nevelés” elv érvényesítése, továbbá a resztoratív szemlélet, azaz a helyreállító igazságszolgáltatás, ahol jóvátétellel juttatják érvényre a sértett érdekeit. A jogkövetkezmények területén pedig fontos alapelv a szabadságelvonással járó szankciók ultima ratio jellege, azaz végső eszközként való alkalmazása.¹² Fontos szempont a mediáció széles körben való alkalmazása, a család, a közösség bevonása, szerepének hangsúlyozása.

A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatási rendszerének kialakítását jelentős mértékben meghatározzák a magyar jog részévé váló Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) Egyezményei, az Európai Unió alapdokumentumai, valamint a hazai jogrendbe átültetésre kerülő Európai Parlament és a Tanács által kiadott irányelvek. A kötelező normatartalmat hordozó nemzetközi dokumentumokon kívül számos ENSZ határozat, az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága által kiadott kommentár, valamint az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által kiadott ajánlás és iránymutatás létezik.¹³ A keletkezett

---

¹¹ Be. 82. §

¹²Belovics Ervin, Gellér Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály: Büntetőjog I.; Általános rész; A 2012. évi C. törvény alapján, 2014, 15. fejezet, A fiatalkorúak büntetőjoga, Nemzetközi egyezmények és tendenciák, https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Buntetojog/ch15.html, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

¹³ Polt Péter (főszerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez a 676. §-ához

ajánlások és iránymutatások a gyermeki jogokat hivatottak biztosítani, ezen túlmenően alapvető követelményként fogalmazzák meg a gyermekközpontú igazságszolgáltatást, és ennek garanciális feltételeit is deklarálják. A nemzetközi dokumentumok legfontosabb elvárásai között szerepel - többek között -, hogy az eljáró hatóságok a fiatalkorúakkal szemben folytatott eljárást késedelem nélkül fejezzék be, a fiatalkorúak fogva tartását lehetőség szerint kerüljék el, az államok hozzanak létre olyan intézményeket, amelyek biztosítsák a hatóságok fiatalkorúak ügyeivel foglalkozó tagjainak speciális képzését és a fiatalkorúak magánéletének védelmét az eljárás minden szakaszában. Elvárás továbbá, hogy az államok biztosítsák a gyermekbarát nyelvhasználatot és környezetet.¹⁴

A nemzetközi jogforrások közül kiemelném a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményt, az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a fiatalkori bűnözés kezelésének új módszereiről és a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás szerepéről szóló, a tagállamokhoz intézett 2003. szeptember 24-i ajánlását, az Európai Parlament és a Tanács 2012. október 25-i 2012/29/EU irányelvét (Áldozatvédelmi irányelv), az Európai Parlament és Tanács 2016/800 (EU) irányelvét (Children irányelv), illetve az Európa Tanács által 2010. november 17-én elfogadott, a Gyermekbarát Igazságszolgáltatásról szóló Iránymutatást.

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének A gyermekek jogairól szóló, New Yorkban 1989. november 20-án kelt Egyezménye szerint - melyet Magyarország az 1991. évi LXIV. törvénnyel hirdetett ki - a gyermek őrizetben tartása vagy letartóztatása, vagy vele szemben szabadságvesztés-büntetés kiszabása csak végső eszközként alkalmazható a lehető legrövidebb időtartammal.¹⁵ Az államoknak önálló rendszert kell kidolgozniuk a fiatalkorúakat illető igazságszolgáltatás számára, amely nem büntető jellegű célokkal működik. A fiatalkorúak ügyeit elsősorban bírói eljárás mellőzésével kell kezelni és gondoskodni kell az alternatív megoldásokról az intézményes megoldások helyett.¹⁶

Az Európa Tanács Miniszteri 2003. szeptember 24-i ajánlása hangsúlyozza a „más elbánásra” lehetőséget biztosító igazságszolgáltatási rendszer fontosságát. „A „más elbánás” lényege: a nevelési

---

¹⁴ Nagy Alexandra - Nagyné Gál Mónika A fiatalkorúak elleni büntetőeljárás sajátosságai, Büntetőjogi Szemle 2018/1. szám 55-56. o.

https://hvgorac.hu/pdf/BJSZ_2018_1.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

¹⁵A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény 37. cikk

¹⁶ A Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény 40. cikk

eszme középpontba állítása, a speciális prevenció előtérbe helyezése, intézményi szinten a felnőtt bűnelkövetőkre vonatkozótól elkülönülő büntető igazságszolgáltatási rendszer.”¹⁷

A büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló Európai Parlament és Tanács 2016/800 (EU) irányelvének (Children irányelv) célja olyan eljárási biztosítékok létrehozása, amelyek garantálják, hogy a büntetőeljárás során a 18 év alatti eljárás alá vont gyermekek képesek legyenek velük szemben folyamatban lévő eljárások megértésére és követésére, valamint a tisztességes eljáráshoz való joguk gyakorlására, továbbá hogy megelőzhető legyen a gyermekek bűnisméltése és elősegíthető legyen társadalmi beilleszkedésük. Az irányelv jelentősége, hogy az eddigi legátfogóbb módon tartalmazza a fiatalkorúakat megillető különleges eljárási biztosítékok minimumszabályait. Az irányelv alapvető követelményként határozza meg a fiatalkorúak esetében a szabadságelvonás, különösen a fogvatartás, csak a legvégső esetben legyen alkalmazható, az illetékes hatóságok, amennyiben lehetséges a fogva tartástól eltérő alternatív intézkedéseket alkalmazzanak. Megfogalmazta a különleges bánásmódot szabadságelvonás esetén, mely szerint a gyermekeket a felnőtt korúaktól elkülönítve kell fogva tartani, kivéve, ha ez ellentétes a gyermek mindenképp főlött álló érdekével.¹⁸

A kiskorú sértettek jogainak biztosítása szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír az Európai Parlament és a Tanács 2012. október 25-i 2012/29/EU irányelve (Áldozatvédelmi irányelv), mely szerint a gyermek áldozatokat az irányelvben meghatározott jogokkal teljes mértékben rendelkező áldozatokként kell figyelembe venni és kezelni. A tagállamok biztosítják a tájékoztatáshoz való jogot (4. cikk), a meghallgatáshoz való jogot mely során kellően figyelembe kell venni a gyermek életkorát és érettségét (10. cikk). Biztosítják továbbá a védelemhez való jogot, melynek keretében a nyomozás során a gyermek áldozat valamennyi kihallgatásáról audiovizuális felvétel készülhessen, és e rögzített kihallgatások bizonyítékként felhasználhatók legyenek a büntetőeljárás során (24. cikk). Különös figyelmet kell fordítani azon áldozatokra, akik a bűncselekmény súlya folytán jelentős sérelmet szenvedtek; illetve akik az elkövetőhöz fűződő kapcsolatuk vagy a tőle való függőségük okán különösen veszélyeztetettek. (22. cikk) A tagállamok biztosítják, hogy a nyomozás során az áldozat

---

¹⁷ Lévy Miklós: (2005) Az Európa Tanács R (2003) 20. számú ajánlása a fiatalkorú bűnelkövetőkre vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerről In: Ligeti K. (szerk.) Wiener A. Imre ünnepi kötet. Budapest: KJK-Kerszöv Kiadó, 517-529. o., Család Gyermek Ifjúság 2005/3. sz. 21. o., http://epa.oszk.hu/03400/03457/00045/pdf/EPA03457_csalad_2005_3_021-027.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

¹⁸ Az Európai Parlament és Tanács a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról szóló 2016/800 (EU) irányelv 4-20. cikke

kihallgatását az e célra kialakított helyiségekben, erre kiképzett szakemberek révén vagy azok segítségével végezzék, illetve valamennyi kihallgatását ugyanazon személy végezze. A bírósági eljárások során biztosítani kell azokat az intézkedéseket, amelyeknek célja a tanúvallomás során az áldozat és az elkövető közötti vizuális kapcsolat elkerülése, az áldozatok meghallgatása, anélkül, hogy jelen lennének a tárgyalóteremben, az áldozat magánéletére vonatkozó és a bűncselekményhez nem kapcsolódó szükségtelen kérdések mellőzése, továbbá lehetővé kell tenni a tárgyalásnak a nyilvánosság kizárásával történő megtartását. (23. cikk)¹⁹

IV. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról

Az Európai Bizottság 2011-ben a gyermeki jogok unió érvényesítése érdekében ütemtervet fogadott el, melyben kiemelt szerepet kapott a gyermekkorú sértettek és terheltek jogainak biztosítása az igazságszolgáltatás rendszerében. Az ütemterv része, hogy 2012. a „gyermekbarát igazságszolgáltatás” éve volt Európában.²⁰ Az iránymutatás egyaránt deklarálja az elkövetőként, és sértettként résztvevő gyermekek alapvető jogait. Az iránymutatás szerint gyermekbarát igazságszolgáltatás olyan igazságszolgáltatási rendszer, amely az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését, figyelembe véve a gyermek érettségét, értelmi szintjét és az ügy körülményeit. Olyan igazságszolgáltatás, amely hozzáférhető, az életkornak megfelelő, gyors, gondos, a gyermekek jogaihoz és szükségleteihez igazodó és azokra koncentrál. Tiszteletben tartja a gyermekek jogait, beleértve a tisztességes eljáráshoz való jogot, az eljárásban való részvétel és az eljárás megértésének jogát, a magánélet, a családi élet, az integritás és a méltóság tiszteletben tartásához fűződő jogot.²¹ A tagállamoknak garantálniuk kell a gyermekek azon jogának hatékony érvényesítését, hogy a részvételükkel folyó vagy őket érintő minden ügyben elsődleges szempont legyen a gyermekek mindenképp felett álló érdekeinek figyelembe vétele.²²

¹⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2012. október 25-i 2012/29/EU irányelvének 4. cikk, 10. cikk, 22-24. cikk
²⁰ Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás 107. o.,
http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT_49_2012/007_gyurko.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

²¹ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról 17. o.
<https://rm.coe.int/16806a4541>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

²² Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról 18. o.
<https://rm.coe.int/16806a4541>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

A gyermekbarát igazságszolgáltatás elemei különösen tájékoztatáshoz való jog, mely tájékoztatásnak a gyermek életkorának és érettségének megfelelően, az általa értett nyelven, a nemi és kulturális sajátosságok figyelembevételével kell történnie. A bírósági vagy bíróságon kívüli eljárásban érintett gyermek magánéletét és személyes adatait a nemzeti joggal összhangban védeni kell. A tagállamoknak korlátozniuk kell a gyermekek személyes és különleges adatait tartalmazó nyilvántartásokhoz és dokumentumokhoz való hozzáférést, különösen a gyermekeket érintő eljárások során. A különböző korcsoportokba tartozó gyermekek jogaira és szükségleteire, valamint a gyermekekhez igazított eljárásokra vonatkozóan minden, gyermekekkel foglalkozó szakember számára biztosítani kell a szükséges interdiszciplináris képzést. A gyermekekkel közvetlen kapcsolatban álló szakembereket a gyermekek korának és fejlettségi szintjének megfelelő kommunikációra, valamint a különösen sérülékeny gyermekekkel való kommunikációra is ki kell képezni. A szabadságelvonással kapcsolatban az ajánlás rögzíti, hogy a gyermekekkel szemben csak végső eszközként és a legrövidebb szükséges ideig lehet alkalmazni a szabadságelvonás főszabály szerint valamennyi formáját, mely alkalmazása során a gyermekeket el kell különíteni a felnőtt korúaktól. Gyermekeket csak kivételes okból és csak akkor lehet felnőtt korúakkal együtt fogva tartani, ha ez a gyermek legfőbb érdekét szolgálja. A gyermekeket mindig a szükségleteiknek megfelelő körülmények között kell fogva tartani. Az iránymutatás szerint amennyiben azok szolgálják leginkább a gyermek legfőbb érdekét érdekeit, ösztönözni kell a bírósági eljárás alternatíváinak, így a közvetítésnek (mediáció), a bírósági útról való elterelésnek (diverzió), valamint az alternatív vitarendezési módoknak az alkalmazását. A gyermekek meghallgatása során a bírácnak tiszteletben kell tartaniuk a gyermek meghallgatáshoz való jogát minden őt érintő ügyben vagy legalább azokban az esetekben, amikor úgy ítélik, hogy a szóban forgó ügyet megfelelően megérti. Az e célból alkalmazott eszközöket a gyermek értelmi szintjéhez és kommunikációs képességéhez kell igazítani, és figyelembe kell venni az ügy körülményeit. A gyermekkel meg kell beszélni, hogy a meghallgatásnak milyen módját szeretné választani. A gyermek meglátásait és véleményét kellő súllyal, korának és érettségének megfelelően értékelni kell. A gyermekeket érintő eljárásban a sürgősség elvét kell alkalmazni. Az eljárások során a gyermekekkel életkoruk, speciális szükségleteik, érettségük és értelmi szintjük figyelembevételével, lehetséges kommunikációs nehézségeiket is szem előtt tartva kell bánni. A gyermekeket érintő ügyeket megfélemlítéstől mentes, a gyermek iránt érzékeny környezetben kell kezelni. Az eljárás kezdete előtt a gyermekekkel meg kell ismertetni a bíróság vagy más létesítmény a bíróság vagy más épületek berendezését és a részt vevő tisztviselők személyét és

szerepét. A gyermek életkorának és értelmi fejlettségének megfelelő nyelvezetet kell használni. Amikor a bírósági vagy bíróságon kívüli eljárás során a gyermekek meghallgatására kerül sor, a bírónak, illetve más szakembernek tisztelettel és érzékenységgel kell kapcsolatba lépnie a gyermekkel. A gyermek számára lehetővé kell tenni, hogy szülei vagy egy általa választott személy elkísérjék. A gyermekek részvételével zajló bírósági tárgyalást a gyermek tempójához és koncentrációs képességéhez kell igazítani: rendszeresen szünetet kell tartani, és a meghallgatások nem tarthatnak túl sokáig. Az iránymutatás kitér arra, hogy amennyire indokolt és lehetséges, a meghallgatásnak helyet adó, valamint a váróhelyiségekben gyermekbarát környezetet kell biztosítani. Amennyire lehetséges, a törvénnyel összeütközésbe került gyermekek számára szakértő bíróságokat, szakeljárásokat és szakintézményeket kell kialakítani. Büntetőügyekben biztosítani kell a gyermek számára, hogy vallomásakor a feltételezett elkövető ne legyen jelen. Vizsgálni kell annak lehetőségét, hogy a gyermekkorú áldozat és tanú speciálisan kialakított, gyermekbarát létesítményben és gyermekbarát környezetben tehesen nyilatkozatot.²³

A gyermekbarát igazságszolgáltatás jellemzői tehát különösen az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, a gyermek életkorának megfelelő, gyors, az emberi méltóságot figyelembe vevő rendszer, amelyben érvényre jut a gyermek joga az eljárásban való részvételre, az eljárás megértésére, a magán-és családi életének tiszteletben tartására és méltóságára.²⁴

V. A magyar gyermekbarát igazságszolgáltatás elemei

1. Történeti áttekintés

Magyarország, mint uniós tagállam, az Európa Tanács tagja, és mint ENSZ tagállam elfogadta a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatást és számos programot indított, illetve jogszabályt alkotott a gyermekbarát igazságszolgáltatás kialakítása érdekében, mely során elsősorban a bíróságok számára hárult hatalmas feladat.

Az első konkrét lépés, amely kifejezetten a gyermekbarát igazságszolgáltatás nevében történt a

---

²³ Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról 20-31. o., <https://rm.coe.int/16806a4541>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

²⁴ Gyurkó Szilvia i. m. 111. o.

http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT_49_2012/007_gyurko.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

rendőrség nyomozó hatóságainál létesítendő gyermekmeghallgató szobák kialakításáról szóló 32/2011. (XI. 18.) KIM rendelet volt mely szerint a nyomozó hatóság a tizennegyedik életévét meg nem haladott személy meghallgatását az olyan gyermekmeghallgató szobában fogatosítja, amelyben a büntetőeljárás céljával összhangban biztosítható, hogy az eljárási cselekmény a gyermekkorú lehetőség szerinti kíméletével, a gyermek mindenek felett álló érdekét szem előtt tartva valósuljon meg. A gyermekmeghallgató szobát a gyermekkorú életkori sajátosságainak megfelelően kell kialakítani és berendezni. A gyermekmeghallgató szoba kialakításának és felszereltségének a gyermek szükségleteihez kell igazodnia annak érdekében, hogy biztosítsa a gyermek lelki és fizikai biztonságát.²⁵

A magyar kormány 2012. évet a gyermekközpontú igazságszolgáltatás évének nevezte, és célul tűzte ki, hogy az eddigi szabályozásokon túl még átfogóbb jogintézményeket, rendelkezéseket vezessenek be a gyermekek érdekében mind a polgári jogi, mind a büntetőjogi eljárások során.²⁶

Az Országgyűlés elfogadta a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásához kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi LXII. törvényt. A törvény a nemzetközi elvárásoknak megfelelően a polgári és büntető anyagi és eljárásjog területén foglalta össze azokat a módosításokat, melyek előmozdíthatják a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósítását. A büntető anyagi jog területén változtak az elévülési szabályok, mely szerint bizonyos bűncselekmények sértettjének a nagykorúvá válástól még öt évig lett lehetősége az eljárás megindítására irányuló jognyilatkozatok megtételére. A pénzbüntetés szabályai módosultak a fiatalkorúval szemben. Egyes bűncselekmények törvényi tényállása módosult (emberölés, a nemi erkölcs elleni bűncselekmények körében az erőszakos közöszlenség, a szemérem elleni erőszak és a megrontás). A kiskorú veszélyeztetése tényállási elemei közé a módosítás beiktatta a kiskorú érzelmi fejlődésének veszélyeztetését is. A büntető eljárásjog módosítása révén további garanciális szabályok épültek be a fiatalkorú terhelt és a kiskorú tanú meghallgatásával kapcsolatban. A büntetőeljárásban is kötelezővé vált, hogy a kiskorú a korának, érettségének megfelelő tájékoztatást kapjon az idézésben, illetve értesítésben foglaltakról.²⁷ A

---

²⁵ A rendőrség nyomozó hatóságainál létesítendő gyermekmeghallgató szobák kialakításáról szóló 32/2011. (XI. 18.) KIM rendelet

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100032.KIM/ts/20111119>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

²⁶ A bűncselekményt elkövető fiatalkorúaknál használható elterelések alkalmazásáról és annak tapasztalairól, AWAY kutatási összefoglaló 2017, Dr. Gyurkó Szilvia, Kerpel Éva, Németh Barbara és Rosner Anna, 16. o., https://childhub.org/hu/system/tdf/library/attachments/kutatasi_osszefoglalo_webre.pdf?file=1&type=node&id=34036, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

²⁷ 2012. évi LXII. törvény indokolása a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásához kapcsolódó egyes törvények módosításáról, <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/4/id/A1200062.TVI/ts/10000101/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

Gyermekek jogairól szóló New York-i Egyezmény 12. cikkében foglaltakra tekintettel a tizennyolcadik életévét be nem töltött tanú és a fiatalokú terhelt kihallgatásánál figyelemmel kell lenni értelmi szintjükre és a hatóság eljáró tagjának ezen körülményre tekintettel kell a vallomás előtti figyelmeztetéseket ismertetni.²⁸

A gyermekbarát igazságszolgáltatás kialakításában az Országos Bírósági Hivatal is jelentős szerepet vállalt. Számos programot indított a gyermekkorú sértettek védelme érdekében. Az OBH megfogalmazása szerint a gyermekközpontú igazságszolgáltatás olyan igazságszolgáltatási rendszer, amely az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését, elsődleges szempontként juttatja érvényre a részvételükkel folyó, vagy őket érintő minden ügyben a gyermekek mindenekfelett álló érdekeit.²⁹

A program elnevezése azért gyermekközpontú és nem gyermekbarát, mert a bíróság, amely pártatlan igazságszolgáltatás szerepét tölti be, nem lehet a tanú, a terhelt, vagy a sértett barátja. Ugyanakkor a gyermekek egészséges fejlődése elsődleges szempont, és ezt akár az eljárás többi résztvevője jogainak korlátozásával is érvényre kell juttatni.³⁰

Az Országos Bírósági Hivatal 2012. óta Gyermekközpontú Igazságszolgáltatás Munkacsoportot működtet, melynek célja a gyermekek jogainak biztosítása. Az Országos Bírósági Hivatal egyik legfontosabb célkitűzése a gyermekek érdekeinek érvényesítése annak érdekében, hogy akár tanúként, az ügyben érdekeltként, akár terheltként vagy bűncselekmény sértettjeként vesznek részt az eljárásban, az életkoruknak megfelelő bánásmódban részesüljenek, másrészt pedig a fentiek szerinti kiskorúakat érintő ügyeket tárgyaló bírák folyamatos felkészítése az ezzel kapcsolatos speciális és komplex elvárásokra.³¹

A gyermekközpontú igazságszolgáltatás alapelvei a megfelelő hangnem; a gyermekek által érthető nyelv használata; a gyermekek előzetes tájékoztatása az eljárás menetéről, szereplőiről, és a

---

²⁸ 2012. évi LXII. törvény a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásához kapcsolódó egyes törvények módosításáról 14. §

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1200062.TV/ts/20120629/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

²⁹ <https://birosag.hu/gyermekkoczpontu-igazsagszolgaltatas>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

³⁰ Az Országos Bírósági Hivatalnak a Gyermek-központú Igazságszolgáltatás Bírósági Koncepciója 2012. 2. o. <https://docplayer.hu/7952666-Orszagos-birosagi-hivatal-a-gyermek-kozpontu-igazsagszolgaltatas-birosagi-koncepcioja.html>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

³¹ Az Országos Bírósági Hivatal Elnökének 274/2014. (VI. 27.) OBHE számú határozata, https://birosag.hu/sites/default/files/2019-02/274_1.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

gyermek jogairól; az eljárási formalitások mellőzése; a gyermekeket befolyásoló tényezők kizárása. Az OBH Munkacsoportjának tevékenysége során külön hangsúlyt kap a kiskorúak ügyeivel foglalkozó szakemberek speciális képzése. A munkacsoport a vizsgálatai alapján célul tűzte ki, hogy a szakemberek rendelkezzenek az ilyen speciális eljárásokban szükséges pszichológiai, gyermekpszichológiai ismeretekkel, kihallgatási technikákkal, a gyermekvédelem eszközszerével.³²

A következő lépés a 2013. évi CLXXXVI. törvény volt, mely 2014. január 1-jén történő hatályba lépéssel módosította a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényt (Régi Be.). A módosítás a gyermekmehhallgató szobák alkalmazásáról rendelkezett, mely szerint ha az illetékességi területén van tizennegyedik életévét be nem töltött személy meghallgatására szolgáló helyiség, a nyomozási bíró a tizennegyedik életévét meg nem haladott tanú meghallgatása esetén az ülést ilyen helyiségben is megtarthatja.³³ Ezen helyiségek kialakításának célja, hogy a nyomozó hatóság, valamint a bíróság a 14. életévét be nem töltött személy meghallgatását olyan környezetben fogantossítsa, ahol biztosíthatóak a legszükségesebb tárgyi körülmények, ennek megfelelően barátságos, nyugodt helyiség.³⁴ A gyermekmehhallgató szoba olyan helyiség, ahol biztosítható, hogy az eljárási cselekmény a gyermekkorú viszonylagos kíméletével, a gyermek mindenképp felett álló érdekét szem előtt tartva valósuljon meg. Az ilyen tanúk esetében a gyermek mindenképp felett álló érdeke azt jelenti, hogy az ügyben eljáró szakemberek az eljárás természetéből adódó lehetőségekhez képest megóvják a gyermeket az ilyen eljárásból szükségszerűen következő ártalmaktól. Ennek egyik eszköze a gyermek életkori sajátosságaihoz igazodó igényeknek megfelelő környezet megteremtése. Ezért a szoba kialakításának, berendezésének, felszereltségének a gyermek lelki és fizikai biztonságát kell szolgálnia. A szobákat fel kell szerelni kép- és hangfelvétel készítésére alkalmas technikai eszközökkel, melynek célja, hogy a gyermek meghallgatására az eljárás során egyszer kerüljön sor. A felvétel, mint bizonyítási eszköz később a tárgyaláson is felhasználható, ezzel elkerülhető, hogy a gyermekkorú tanú ismételt ki legyen téve egy újabb meghallgatásnak.³⁵ A meghallgatás során csak a gyermek és a bíró, valamint a szülők vannak jelen. A bíró kérdéseket tesz fel a gyermeknek, és neki

---

³² Havasiné Kulcsár Petra: A gyermekközpontrú igazságszolgáltatás 153. o.

https://tab.mta.hu/files/4815/2784/0608/buntetojogi_tanulmanyok_2015_XVI_net.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

³³ 1998. évi XIX. törvény 211. § (4a) bekezdés, <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99800019.TV/ts/20140102/lr/211/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

³⁴ 1998. évi XIX. törvény indokolása, <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99800019.TV/ts/20140102/lr/211/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

³⁵ Havasiné Kulcsár Petra i. m. 160. o.,

https://tab.mta.hu/files/4815/2784/0608/buntetojogi_tanulmanyok_2015_XVI_net.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

ezekre kell válaszolnia. A gyermekmeghallgató szobák célja, hogy csökkentsék az áldozatként, tanúként kikérdezett gyermekeknek a bírósági eljárások okozta stresszt, azáltal, hogy játékokkal, gyermekeknek való bútorokkal, illetve a meghallgatások hatékony lefolytatásához szükséges tárgyi feltételekkel, azaz kamerákkal felszerelt barátságos környezetet teremtenek a rideg hivatali helyiségek helyett. Ezen feltételek segítenek abban, hogy a gyermekek számára minél kisebb lelki terhet jelentsen a történetek felidézése, és elmondása. Ha egy gyerek barátságosabb környezetben, kótetlen beszélgetés formájában mesél az őt ért támadásról, várhatóan jobban megnyílik, és az általa elmondottak eredményesebbé teheti a nyomozást.³⁶

A Régi Be. módosításával összhangban 2014. évben az Országos Bírósági Hivatal Elnöke a „Gyermekeközpontú igazságszolgáltatás” című programjának keretében több gyermekbarát meghallgató szobát adott át. Már 2014. áprilisra az országban 44 bíróságon alakítottak ki a célnak megfelelő helyiséget.³⁷

2. Különleges bánásmódot igénylő személy fokozott védelme

A 2018. július 01-én hatályba lépő büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (hatályos Be.) az eljárásban szereplő minden ún. „különleges bánásmódot igénylő személyt” fokozottan véd.

Az eljárásjogi törvény szerint a természetes személy sértett és a tanú különleges bánásmódot igénylő személynek minősül, ha a személyes jellemzői vagy az eljárás tárgyát képező bűncselekmény jellege és körülményei alapján a megértésben, a megértetésben, a büntetőeljárásjogi törvényben meghatározott jogok gyakorlásában vagy kötelezettségek teljesítésében, vagy a büntetőeljárásban való hatékony részvételében akadályozott.³⁸ Külön döntés nélkül különleges bánásmódot igénylő személynek minősül a tizenharmadik életévét be nem töltött személy.³⁹

---

³⁶ Komp Bálint János: A gyermekek védelme a büntető igazságszolgáltatásban - különös tekintettel a gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzetközi és hazai eredményeire 101. o.

<https://dfkonline.sze.hu/images/egyedi/doktori/doktori%20m%C5%B1helytanulm%C3%A1nyok%202015/komp.pdf>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

³⁷<https://birosag.hu/hirek/kategoria/gyermekebarat-igazsagszolgalatasi-meghallgatoszoba-pkkb-es-bkkb-epuleteben>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

³⁸2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (Be.) 81. § (1) bekezdés

³⁹ Be. 82. §

A különleges bánásmód jogintézménye kizárólag a sértett és a tanú vonatkozásában alkalmazható, mely rendelkezések egyúttal megfelelnek az Áldozatvédelmi irányelvben foglaltaknak.⁴⁰

A Be. felsorolja a különleges bánásmód körébe tartozó intézkedéseket, melyek az alábbiak: A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az érintett megfelelően gyakorolhassa jogait. Fokozott körültekintéssel jár el az érintett személy magánéletének kímélete érdekében, fokozott védelemben részesíti személyes adatait, elősegíti, hogy az érintett személy segítő közreműködésének igénybevételét. Az egyes eljárási cselekményeket haladéktalanul folytatja le, az eljárási cselekményt úgy készíti elő, hogy az megismétlés nélkül elvégezhető legyen. Biztosítja, hogy az érintett személy az eljárási cselekmény során, a büntetőeljárásban részt vevő más személlyel szükségtelenül ne találkozzon, különösen, ha a különleges bánásmódot e személyhez fűződő viszonya alapozza meg. Az eljárási cselekményt az erre szolgáló, vagy arra alkalmassá tett helyiségben végzi el, feltéve, hogy az érintett személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete más módon vagy más intézkedéssel nem biztosítható. Kép- és hangfelvételt készíthet az érintett személy részvételét igénylő eljárási cselekményről. Telekommunikációs eszköz útján biztosíthatja az érintett személy jelenlétét az eljárási cselekményen. A bíróság a különleges bánásmódot igénylő személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete érdekében a tárgyalásról vagy annak meghatározott részéről a nyilvánosságot kizárhatja.⁴¹

A Be. 85. § (1) bekezdésében meghatározott intézkedések lényege, hogy az eljárás során a különleges bánásmódot igénylő személy (sértett, tanú) kíméletét a lehető legnagyobb mértékben biztosítsák.

A Be. a gyermekek vonatkozásában további speciális szabályokat tartalmaz mely szerint a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részvételét igénylő eljárási cselekmény esetén lehetőség szerint kép- és hangfelvételt készít. Elrendelheti, hogy az eljárási cselekményen igazságügyi pszichológus szakértő is jelen legyen. Biztosítja a gyermeket megillető jogok hatékony érvényesülését. A tizennyolcadik életévét be nem töltött tanú vallomása műszeres vallomásellenőrzéssel nem vizsgálható, szembesítése csak a hozzájárulásával rendelhető el. Még speciálisabb szabályok vonatkoznak a tizennegyedik életévét be nem töltött személyekre, mely

---

⁴⁰ Kommentár a Be. törvényhez a 81. §-ához

⁴¹ Be. 85.§ (1) bekezdés

szerint a részvételét igénylő eljárás cselekmény esetén az eljárás cselekmény elvégzésére csak akkor kerülhet sor, ha az attól várható bizonyíték mással nem pótolható. Az eljárás cselekményt az erre szolgáló vagy arra alkalmassá tett helyiségben kell elvégezni, feltéve, hogy az érintett személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete más módon vagy más intézkedéssel nem biztosítható. A nyomozás során a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az eljárás cselekményt minden alkalommal ugyanazon személy végezze. Szembesítése nem rendelhető el, részvételét igénylő eljárás cselekmény helyszínén a terhelt és a védő személyesen nem lehet jelen.⁴²

3. A fiatalkorúakra vonatkozó speciális eljárásjogi szabályok

A fiatalkorúakra vonatkozó magyar szabályok az egységes büntetőjogi szabályozás részét képezik. A büntető törvénykönyvbe és a büntetőeljárásról szóló törvénybe foglalt általános szabályok érvényesek a fiatalkorúakra is, az ott meghatározott - többnyire a fiatalkorúak védelmét szolgáló és speciális eljárás garanciákat nyújtó - eltérésekkel. A Be. a fiatalkorú elleni büntetőeljárás speciális szabályait a külön eljárások között, a XCV. Fejezetében állapítja meg, azzal hogy a XCV. Fejezet felépítése követi a Be. szerkezetét, oly módon, hogy a külön eljárások szabályozási elvei szerint csak azokat a szabályokat állapítja meg, amelyek eltérnek a törvény egyéb rendelkezéseitől.⁴³ A Btk. a XI. Fejezetben foglalja össze azon rendelkezéseket, amelyek csak a fiatalkorúakra vonatkoznak azzal, hogy a XI. fejezetben foglalt speciális rendelkezéseket leszámítva a fiatalkorúakra a felnőtt korúakra irányadó rendelkezéseket kell alkalmazni.⁴⁴ Elsődlegesen tehát azt kell megvizsgálni, hogy a külön fejezetek tartalmazznak-e speciális előírásokat, amennyiben nem, akkor mind az anyagi jogi, mind az eljárásjogi szabályok vonatkozásában a felnőttekre vonatkozó rendelkezéseket kell irányadónak tekinteni.

A hatályos szabályozás szerint Magyarországon nincs szervezetileg elkülönült, kizárólagos illetékességgel rendelkező önálló fiatalkorúak bírósága. A fiatalkorúak ügyeiben általános illetőségű, speciális összetételű bíróság jár el. A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban az elsőfokú bíróság tanácsban jár el, ha a bűncselekményre a törvény nyolc évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztés büntetés kiszabását rendeli, vagy az egyesbíró az ügyet a bíróság tanácsa elé utalta.

---

⁴² Be. 87.§- 88.§

⁴³ Kommentár a Be. törvényhez a 676. §-ához

⁴⁴ Nagykommentár a Btk. törvényhez

A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban az elsőfokú bíróság tanácsa egy hivatásos bíróból és két ülnökből áll. Az egyesbíró és a tanács elnöke hivatásos - az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt - bíró.⁴⁵ A kijelölés azonban nincs kötve speciális szakmai képzettséghez. A fiatalkorúak ügyeiben a szakértelem nem csak a speciális anyagi jogi és eljárásjogi szabályok ismeretében rejlik, hanem az ehhez kapcsolódó joggyakorlat, kommentárok és szakirodalom ismeretét is magába foglalja. A fiatalkorúak bíraskodása ezen túlmenően egy sajátos szemléletet is igényel, amelynek kialakításába beletartozik az intézményhálózat megismerése is.⁴⁶ Rendelkezni kell pszichológiai, gyermekpszichológiai ismeretekkel, kihallgatási technikákkal, a gyermekvédelem eszköztárával, valamint a fiatalkorúak speciális intézkedését illetve a büntetéseket végrehajtó testületek tényleges működésével.⁴⁷ Nemzetközi elvárás, hogy a hatóságok a fiatalkorúak ügyeivel foglalkozó tagjainak speciális képzését biztosítsák. Az Országos Bírósági Hivatal célkitűzései között szerepel, hogy a szakemberek rendelkezzenek az ilyen speciális eljárásokban szükséges ismeretekkel, mivel fontos a kiskorúakat érintő ügyeket tárgyaló bírák folyamatos felkészítése az ezzel kapcsolatos speciális és komplex elvárásokra.⁴⁸

A fiatalkorú elleni büntetőeljárásban ülnökként kizárólag pedagógus, pszichológus, vagy a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi szolgáltatás, gyámügyi igazgatás keretében az ellátottak gyógyítását, ápolását, foglalkoztatását, fejlesztését, ellátását, nevelését, gondozását vagy szociális segítségét, a gyermek sorsának rendezését közvetlenül szolgáló, egyetemi vagy főiskolai végzettséghez kötött munkakörben dolgozó vagy korábban dolgozó személy vehet részt.⁴⁹ Az ülnököknek fontos szerepük lehet az ítélethozatal során. A pedagógus ülnök feladata a speciális nevelési cél megvalósulásában rejlik. A hatályos Be. újítása, hogy a bíró munkáját a pedagógus mellett sajátos tapasztalatokkal rendelkező gyermekvédelmi szakember, illetve pszichológus bevonásával segíti.⁵⁰ A fiatalkorú elkövetők többsége érzelmileg elhanyagolt, diszfunkcionálisan működő, rendezetlen családból származó, szülői figyelemhiánytól szenvedő, vagy szegény, hátrányos helyzettel párosuló rossz anyagi körülmények között élő gyermek. Nem ritka köztük a magatartásbeli és/vagy mentális-egészségügyi

---

⁴⁵ Kommentár a Be. törvényhez a 96. §-ához

⁴⁶ Vaskuti András: A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának aktuális kérdései OKRI Szemle, 2012. 2. szám 169. o., https://okri.hu/images/stories/OKRISzemle2009/OKRISzemle_2011/013_vaskuti.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

⁴⁷ Frech Ágnes: Az Országos Bírósági Hivatal Gyermekbarát Igazságszolgáltatás Munkacsoportjának tevékenysége kérdések és új irányok, 2012. november, 2. o. <https://docplayer.hu/8382333-Az-orszagos-birosagi-hivatal-gyermekbarat-igazsagszolgalattas-munkacsoportjanak-tevekenysege-kerdesek-es-uj-iranyok.html>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

⁴⁸ Az Országos Bírósági Hivatal Elnökének 274/2014. (VI. 27.) OBHE számú határozata, https://birosag.hu/sites/default/files/2019-02/274_1.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

⁴⁹ Be. 680. §

⁵⁰ Nagy - Nagyné i. m. 59. o. https://hvgorac.hu/pdf/BSZ_2018_1.p.f, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

problémákkal, pszichés zavarokkal küzdő fiatal.⁵¹ A pszichológus jelenléte a tárgyalóteremben kifejezetten előnyös és nagy segítség a bíró számára. A magatartási szabályok meghatározásánál mind a pedagógus, mind a pszichológus, illetve a gyermekvédelmi szakember tudásával segítséget nyújthat a bírónak.

Sajátos szabályok érvényesülnek a 18. és a 14. életévét be nem töltött terheltek vonatkozásában, amelyek a Be. XCV. Fejezet rendelkezéseivel, illetve az ott részletesen kifejtettekkel összhangban biztosítják egyebek mellett a gyermeki jogok érvényesülését.⁵²

Az iránymutatásban foglaltaknak megfelelően a gyermekközpontú igazságszolgáltatás számos lényegi eleme megjelenik az eljárásjogi törvényben a fiataikorú elkövetők jogainak védelme érdekében, mely intézkedések a Be.-ben elszórtan találhatóak meg. A tisztességes eljáráshoz való jog elengedhetetlen biztosítéka, hogy a terhelt ne kerüljön hátrányos helyzetbe, ha életkora alapján büntetőeljárás jogainak gyakorlásában, kötelezettségei teljesítésében akadályoztatott.⁵³

A lényegesebb intézkedések a következők: A büntetőeljárást soron kívül kell lefolytatni, ha abban tizennyolcadik életévét be nem töltött sértett vagy terhelt vesz részt.⁵⁴ A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a büntetőeljárásban részt vevő személyt az őt érintő eljárási cselekményt megelőzően a jogairól tájékoztatja és a kötelezettségeire figyelmezteti, arra törekszik, hogy a vele közölteket megértse és magát megértesse. Ennek érdekében egyszerűen és közérthetően fogalmaz, figyelembe veszi a büntetőeljárásban részt vevő személy állapotát és személyes jellemzőit, meggyőződik arról, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személy a vele szóban közölteket megértette-e, ennek hiányában a közlést megmagyarázza.⁵⁵ A fiataikorú letartóztatásának a 276. § (2) bekezdésében megállapított okok esetében is csak akkor van helye, ha az a bűncselekmény különös tárgyi súlya folytán szükséges.⁵⁶ A bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság a terhelt jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése érdekében a 85. § (1) bekezdésében

---

⁵¹ Csemáné Váradi Erika „Szinlelni boldog éveket...” A büntető hatalom korlátainak megtartása: a büntetés mint végső eszköz, Tanulmányok Gönczöl Katalin tiszteletére, Budapest 2014., 83-94. o., http://www.eltereader.hu/media/2014/05/Goncziol_READER.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17. és Solt Ágnes: Peremen billegő fiatalok, Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők gyermek- és ifjúkorban Doktori (Ph.D.) disszertáció, Budapest 2012., 114. o., http://tatkteszt.elte.hu/file/dissz_2013_SoltAgnes.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

⁵² Kommentár a Be. törvényhez 96. §-ához

⁵³ Kommentár a Be. törvényhez 96. §-ához

⁵⁴ Be. 79. § (1) bekezdés

⁵⁵ Be. 74. § (1) bekezdés

⁵⁶ Be. 688. § (1) bekezdés

meghatározott intézkedéseket alkalmazhatja, ha a terhelt a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.⁵⁷ Tehát a kiskorú sértetteket és tanúkat megillető, különleges bánásmód körébe tartozó intézkedések a fiatalok elkövetőit is megilletik, amennyiben annak szükségességét az eljáró bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság indokoltnak tartja.

A terhelt jogaival (kötelezettségeivel) kapcsolatos tájékoztatás során biztosítani kell, hogy arra a kiszolgáltatott gyanúsítottak és kiszolgáltatott vádlottak speciális igényeinek figyelembevételével kerüljön sor. Biztosítani kell, hogy a büntetőeljárás során a gyermekkorú terheltek sajátos szükségleteit, egyéni értékelés alapján figyelembe vegyék.

VI. Összegzés

Az új büntetőeljárás törvény széleskörű védelmet biztosít minden kiskorú különleges bánásmódot igénylő sértettnek, tanúnak, és fiatalok elkövetőnek, ezzel megfelelve a nemzetközi elvárásoknak. Az Áldozatvédelmi irányelv és a Gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatás számos, fontos eleme megjelenik a magyar igazságszolgáltatásban. Az igazságszolgáltatás gyermekbaráttá tétele fontos alapköve a jogállamiságnak és a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését biztosítja. Így megállapítható, hogy Magyarország joganyaga alkalmas a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósítására. Abban mindeni egyetért, hogy a gyermekeket nevelni, tanítani és védeni kell. Feladata ez a szülőknek, az oktatási intézményeknek és a társadalomnak A gyermek nem csupán jogalany, hanem hús-vér ember, akinek szükségletei, érzelmei, gondolatai, vágyai vannak. A kiskorú tapasztalatlan és kiszolgáltatott, védelme nélkülözhetetlen.⁵⁸ A gyermekeknek alanyi joga, hogy az eljárások során is gyermekként kezeljük őket, támogatást nyújtsunk számukra jogaik védelme érdekében, koruknak megfelelően bánjunk velük, még akkor is, ha mindez egy bírósági eljárás során szükséges.

Dolgozatomat Carl Wiliam Buehner gondolatával zárom, mely iránymutatásul szolgálhat minden gyermekekkel foglalkozó, igazságszolgáltatásban dolgozó szakember számára: „Lehet, hogy

---

⁵⁷ Be. 96. § (1) bekezdés

⁵⁸ Rózsás Eszter: A gyermekjogok tartalma, érvényesülése és védelme, Doktori (PhD) értekezés, Pécs, 2008., 221. o. <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/rozsas-eszter/rozsas-eszter-vedes-ertekezes.pdf> , Letöltés dátuma: 2021. január 17.

elfelejtik, mit mondtál nekik, de soha nem fogják elfelejteni, hogy hogyan érezték magukat szavaidtól.”⁵⁹

---

⁵⁹ <https://www.idezzetek.hu/quote/48641/info>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

Felhasznált Irodalomjegyzék:

- Belovics Ervin, Gellér Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály Büntetőjog I.; Általános rész; A 2012. évi C. törvény alapján, 2014, Bevezető tanok, A büntetőjog alapelvei, https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Buntetojog/ch01s03.html, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Belovics Ervin, Gellér Balázs, Nagy Ferenc, Tóth Mihály: Büntetőjog I.; Általános rész; A 2012. évi C. törvény alapján, 2014, 15. fejezet, A fiatalok büntetőjoga https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_548_Buntetojog/ch15.html, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Csemáné Váradi Erika: „Színlelni boldog éveket...” A büntető hatalom korlátainak megtartása: a büntetés mint végső eszköz, Tanulmányok Gönczöl Katalin tiszteletére, Budapest, 2014., http://www.eltereader.hu/media/2014/05/Gonczol_READER.pdf 83-94. o., Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Frech Ágnes: Az Országos Bírósági Hivatal Gyermekbarát Igazságszolgáltatás Munkacsoportjának tevékenysége kérdések és új irányok, Budapest, 2012. november 22. <https://docplayer.hu/8382333-Az-orszagos-birosagi-hivatal-gyermekbarat-igazsagszolgalatas-munkacsoportjanak-tevekenysege-kerdesek-es-uj-iranyok.html>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás http://www.okri.hu/images/stories/KT/KT_49_2012/007_gyurko.pdf 107-117. o, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Gyurkó Szilvia, Kerpel Éva, Németh Barbara és Rosner Anna: A bűncselekményt elkövető fiataloknál használható elterelések alkalmazásáról és annak tapasztalairól, AWAY kutatási összefoglaló 2017,

https://childhub.org/hu/system/tdf/library/attachments/kutatasi_osszefoglalo_webre.pdf?file=1&type=node&id=34036, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

- Havasiné Kulcsár Petra: A gyermekközpontú igazságszolgáltatás
https://tab.mta.hu/files/4815/2784/0608/buntetojogi_tanulmanyok_2015_XVI_net.pdf 151-164. o., Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Komp Bálint János: A gyermekek védelme a büntető igazságszolgáltatásban - különös tekintettel a gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzetközi és hazai eredményeire Győr, Széchenyi István Egyetem, 2015.
<https://dfkonline.sze.hu/images/egyedi/doktori/doktori%20m%C5%B1helytanulm%C3%A1nyok%202015/komp.pdf> 94-102. o., Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Lévay Miklós: (2005) Az Európa Tanács R (2003) 20. számú ajánlása a fiatalok bűnelkövetőkre vonatkozó igazságszolgáltatási rendszerről In: Ligeti K. (szerk.) Wiener A. Imre ünnepi kötet. Budapest: KJK-Kerszöv Kiadó, 517-529 o., Család Gyermek Ifjúság 2005/3. sz.,
http://epa.oszk.hu/03400/03457/00045/pdf/EPA03457_csalad_2005_3_021-027.pdf,
Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Nagy Alexandra - Nagyné Dr. Gál Mónika A fiatalok elleni büntetőeljárás sajátosságai, Büntetőjogi Szemle 2018/1. szám 55-68. o.
https://hvgorac.hu/pdf/BJSZ_2018_1.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Rózsás Eszter: A gyermekjogok tartalma, érvényesülése és védelme, Doktori (PhD) értekezés, Pécs, 2008., <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/rozsas-eszter/rozsas-eszter-vedes-ertekezes.pdf>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Solt Ágnes: Peremen billegő fiatalok, Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők gyermek- és ifjúkorban Doktori (Ph.D.) disszertáció, Budapest, 2012.
http://tatkteszt.elte.hu/file/dissz_2013_SoltAgnes.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

- Vaskuti András: A fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatásának aktuális kérdései OKRI Szemle, 2012. 2. szám,
https://okri.hu/images/stories/OKRISzemle2009/OKRISzemle_2011/013_vaskuti.pdf,
Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Vekerdy Tamás: Érzelmi biztonság, Kulcslyuk Kiadó, 2011.

Felhasznált jogszabályok jegyzéke:

- Egyesült Nemzetek Szervezetének A gyermekek jogairól szóló, New Yorkban 1989.november 20-án kelt Egyezménye,
<https://unicef.hu/wp-content/uploads/2014/10/ENSZ-egyezm%C3%A9ny-a-gyermekek-jogair%C3%B3l.pdf>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010-ben megszövegezett iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról
<https://rm.coe.int/16806a4541>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/57/id/A12I0029.EUP/ts/20121115/lr/chain246/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Az Európai Parlament és Tanács (EU) 2016/800 irányelve (2016. május 11.) a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott gyermekek részére nyújtandó eljárási biztosítékokról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/57/id/A16I0800.EUP/ts/20160610/lr/chain95/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Magyarország Alaptörvénye

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100425.ATV/ts/20201223/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1300005.TV/ts/20210101/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 1991. évi LXIV törvény a gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99100064.TV/ts/19911122/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1200100.TV/ts/20210101/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1700090.TV/ts/20210101/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 1998. évi XIX. törvény és indokolása, a büntetőeljárásról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99800019.TV/ts/20180101/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 2012. évi LXII. törvény, a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásához kapcsolódó egyes törvények módosításáról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1200062.TV/ts/20120629/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- 32/2011. (XI. 18.) KIM rendelet, a rendőrség nyomozó hatóságainál létesítendő gyermekmeghallgató szobák kialakításáról

<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100032.KIM/ts/20111119/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.

- Gál Andor / Hegedűs István / Juhász Zsuzsanna / Karsai Krisztina / Mezőlaki Erik / Szomora Zsolt / Törő Sándor: Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez,
- <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/346/id/A13Y1369.KK/ts/20200215/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Békés Ádám / Blaskó Béla / Bodony István / Busch Balázs / Demeter Zsuzsanna / Elek Balázs / Herke Csongor / Ibolya Tibor / Jancsó Gábor / Karner Zsanett / Kunyák Gergely / Megyeri Gábor / Miskolczi Barna / Polt Péter / Sódor István / Szathmáry Zoltán / Szentmihályi-Soós Viktória / Tisza-Papp Judit / Vass Péter / Vida József: Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez,
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/396/id/A17Y0090.KK/ts/20200701/>, Letöltés dátuma: 2021. január 17.
- Az Országos Bírósági Hivatal Elnökének 274/2014. (VI. 27.) OBHE számú határozata,
https://birosag.hu/sites/default/files/2019-02/274_1.pdf, Letöltés dátuma: 2021. január 17.